

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Македонија

Воронешки државен универзитет
Русија

Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип
Македонија

Воронежский государственный университет
Россия

Goce Delcev University in Stip
Macedonia

Voronezh State University
Russia

Прва меѓународна научна конференција

Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016

Штип

Штип

Stip

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип Македонија	Воронешки државен универзитет Русија
Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип Македонија	Воронежский государственный университет Россия
Goce Delcev University in Stip Macedonia	Voronezh State University Russia

Прва меѓународна научна конференција Первая международная научная конференция

First International Scientific Conference

Ф И Л К О F I L K O

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS

18-19 март 2016 / 18-19 марта 2016 / 18-19 March 2016
Штип Штип Stip

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Ковалов, Филолошки факултет при ВГУ
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонтат (Франција)
Јулиа Дончева, (Бугарија)
Нецати Демир, (Турција)
Зеки Ѓурел, (Турција)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Данијела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ- Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Биљана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (БиХ)

Технички секретар
Татјана Уланска
Марија Тодорова

Главен и одговорен уредник
Драгана Кузмановска

Јазично уредување
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)
Софија Заболотнаја (руски јазик)
Биљана Иванова (англиски јазик)

Техничко уредување
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:
Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет
Филолошки факултет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија
Е-пошта: filko.conference@gmail.com
Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

316.7(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција филологија, култура и образование
(1; 2016 ; Штип)

Зборник на трудови / Прва меѓународна научна конференција
филологија, култура и образование, 18-19 март 2016, Штип = Сборник
статей / Первая международная научная конференц, 18-19 марта
2016, Штип = Conference proceedings / First International Scientific
Conference, 18-19 March 2016, Stip. - Штип : Универзитет “Гоце
Делчев”, 2016. - 1119 стр. ; 21 см

Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-308-9

1. Насп. ств. насл. - I. Международная научная конференц
(1; 2016 ; Штип) види Меѓународна научна конференција филологија,
култура и образование (1 ; 2016 ; Штип). - II. First International
Scientific Conference (1 ; 2016 ; Схтип) види Меѓународна научна
конференција филологија, култура и образование (1 ; 2016 ; Штип)
а) Културологија - Собери
COBISS.MK-ID 101960202

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Юлиа Дончева (Болгария)
Неджати Демир (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Ахмед Гюншен (Турция)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич- Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Реа Луйич (Хорватия)
Биляна Марич (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Ученый секретарь

Татьяна Уланска
Мария Тодорова

Главный редактор
Драгана Кузмановска

Языковая редакция
Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)
Софья Заболотная (русский язык)
Биляна Иванова (английский язык)

Техническое редактирование
Костадин Голаков
Славе Димитров

Адрес организационного комитета
Университет им. Гоце Делчева – Штип
Филологический факультет
ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А
Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет
Филологический факультет
г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия
Э-почта: filko.conference@gmail.com
Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Rea Lujic (Croatia)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Conference secretary

Tatjana Ulanska
Marija Todorova

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Sofya Zabolotnaya (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Andonova Albena - FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE AT WORK IN A SMALL GROUP.....	17
2. Асимопулос Панайиотис - УМЕНЬШИТЕЛЬНЫЕ СУФФИКСЫ: СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МОРФОСЕМАНТИЧЕСКИХ ОСОБЕННОСТЕЙ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	23
3. Vabic – Vjelic Olgica - APPLICATION OF POETRY WORKSHOPS IN KINDERGARTEN	33
4. Басовска Мери, Ивановска Билјана - НАЧИНИ НА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ ВО ЈАЗИЧНИОТ ПАР ГЕРМАНСКИ – МАКЕДОНСКИ	41
5. Белчев Толе, Младеноски Ранко - МЕТАЛИТЕРАТУРНИТЕ СЕГМЕНТИ ВО „ТЕАТАРСКИ РОМАН“ НА БУЛГАКОВ И ВО „ВЕШТИЦА“ НА АНДОНОВСКИ	51
6. Бердникова Ольга - НОВЫЕ РЕАЛИСТЫ» В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ	61
7. Бизоев Никола - ВАЛОРИЗАЦИЈА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО ВО ИСТОЧНА МАКЕДОНИЈА	71
8. Бијелиќ Бисера – ИМАГОЛОШКИТЕ СЛИКИ ЗА ИСТОКОТ И ЗАПАДОТ ВО ДРАМИТЕ НА ДЕЈАН ДУКОВСКИ И ГОРАН СТЕФАНОВСКИ	81
9. Божиновски Александар, Методијески Дејан - ИНФОРМАЦИОНИТЕ СИСТЕМИ ЗА ПРИВАТНО СМЕСТУВАЊЕ КАКО ФАКТОР ЗА КУЛТУРНОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ТУРИЗМОТ	93
10. Величковска Родна - КУЛТУРНА СОРАБОТКА МЕЃУ РУСИЈА И МАКЕДОНИЈА ИЗРАЗЕНА ПРЕКУ ЗАПОЗНАВАЊЕ НА КУЛТУРНИТЕ ВРЕДНОСТИ НА ОБРЕДНО-ПЕЈАЧКИТЕ ЖАНРОВИ	101
11. Веновска-Антевска Снежана - ПРАГМАТСКО-КОГНИТИВНИОТ АСПЕКТ НА ЛЕКСИЧКОСЕМАНТИЧКИТЕ КАРАКТЕРИСТИКИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА МОДАЛНОСТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	111
12. Власова Марина - ЭЛЕМЕНТЫ СОКРАТИЧЕСКОГО ДИАЛОГА В ФИЛЬМЕ ДЖИМА ДЖАРМУША «КОФЕ И СИГАРЕТЫ»	119
13. Гилова Лидија - ЕВАЛУАЦИЈА НА РАБОТАТА НА УЧИЛИШТЕТО ВО ПОДРАЧЈЕТО – ПОЛОЖБА НА УЧЕНИЦИТЕ	125
14. Грачева Жанна – МАРКЕМАЛОГИЈА И ОПРЕДЕЛЕНИЕ АВТОРСТВА ТЕКСТА	135
15. Грујовска Сашка - NOMINA AGENTIS ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК	141

16. Ghentulescu Raluca - METAPHORS IN TECHNICAL-SCIENTIFIC TEXTS	147
17. Demir Necati - PETROGLYPHS AS A SOURCE OF URAL-ALTAIC PEOPLE'S LANGUAGE, HISTORY AND CULTURE	155
18. Денкова Јованка - АНИМАЛИЗМОТ КАКО ТЕМА ВО КНИЖЕВНОСТА ЗА ДЕЦА	163
19. Дѳгтева Јрославна - ЧУЖОЈ ВЗГЛЯД КАК МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ПРОБЛЕМА	171
20. Димова Виолета - РЕЦЕПЦИЈАТА НА РУСКИТЕ ПИСАТЕЛИ ВО НАСТАВАТА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК И ЛИТЕРАТУРА	179
21. Dimova Mariya, Milcheva Hristina - THE TRAINING OF GERIATRIC SPECIALISTS IN MEDICAL COLLEGE AT TRAKIA UNIVERSITY, STARA ZAGORA, BULGARIA - IMPORTANT TOOL OF SOCIAL POLICY FOR ACHIEVING BETTER QUALITY OF LIFE FOR OLD PEOPLE	185
22. Донев Драган – ПРОБЛЕМИ СО ПРИБЕЛЕЖУВАЊЕ НА СТУДЕНТИТЕ ПРИ КОНСЕКУТИВНО ТОЛКУВАЊЕ	191
23. Ѓорѓиева Димова Марија – НАРАТИВНИ ХИЈАЗМИ: КНИЖЕВНОСТА КАКО ИСТОРИЈА, ИСТОРИЈАТА КАКО КНИЖЕВНОСТ	199
24. Ѓорѓиевска Ева, Маролова Даринка - КРИЗАТА НА ИСТОРИЈАТА И НА КНИЖЕВНИОТ ЛИК ВО РОМАНОТ „ЧОВЕК БЕЗ СВОЈСТВА“ НА РОБЕРТ МУЗИЛ	209
25. Заболотная Софђа - ИМЯ КАК ХРОНОТОП: О КЛЮЧЕВЫХ ТОЧКАХ ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА	217
26. Зайналова Лариса - СОХРАНЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ЭКСПРЕССИВНОГО СИНТАКСИСА С. ДАЛИ В ПЕРЕВОДНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С. ДАЛИ).....	225
27. Зарецкая Виктория - КОНЦЕПТ МЕССИИ В СОВРЕМЕННОЙ РУССКОЙ ПРОЗЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РОМАНА Д. РУБИНОЙ «ВОТ ИДЕТ МЕССИЯ!»)	231
28. Ivanova Biljana, Kuzmanovska Dragana, Kirova Snezana - PREFIX NEGATION IN ENGLISH, GERMAN, AND MACEDONIAN LANGUAGE IN THE TEACHING PROCESS - ANALYSIS OF EXPLICIT LEXICAL PREFIX NEGATIONS	237
29. Ивановска Билјана, Кусевска Марија, Даскаловска Нина - ГОВОРНИОТ ЧИН БАРАЊЕ И МОДАЛНОСТА КАКО НЕГОВА КАРАКТЕРИСТИКА ВО МЕЃУЈАЗИКОТ НА МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	247
30. Ивановска Лела - УЛОГАТА НА СТУДЕНТИТЕ ВО ПРОЦЕСОТ НА ЕВАЛВАЦИЈА НА НАСТАВНИОТ КАДАР	255
31. Игнатовска – Димитрова Христина – КУЛТУРНА МЕДИЈАЦИЈА ВО ПРОЦЕСОТ НА АФИРМАЦИЈА НА ЕВРОПСКИОТ, РЕЛИГИСКИ ИДЕНТИТЕТ	263
32. Iliev Krste, Pop-Zarjeva Natalija - THEMATIC AND TEXTUAL COMPARISON OF THE TRAGEDIES HAMLET BY WILLIAM SHAKESPEARE AND ANTIGONE BY SOPHOCLES.....	275

33. Иљина Татјана - ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СЛУЖЕБНЫХ СЛОВ В РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ СЛОЖНОПОДЧИНЕННЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЯХ: ТРУДНОСТИ ПЕРЕВОДА	283
34. Iskrev Dimitar - KEY CHARACTERISTICS OF SUCCESSFUL EDUCATIONAL COUNSELING OF SCHOOL'S CLASS.....	291
35. Jakimovska Svetlana - ON TRANSLATION OF CHURCH-SLAVONIC ORTHODOX TERMS IN FRENCH.....	297
36. Jankova Natka, Jovcheska Silvana - THE ART OF BUSINESS ENGLISH	307
37. Јованов Јане - ПЕРСПЕКТИВИ ЗА НОВИ УЧЕБНИЦИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК	315
38. Јованов Јане, Ромашевска Катерина - „ИЗГУБЕНАТА ГЕНЕРАЦИЈА“ – „ИЗГУБЕНА“ НИЗ ИСКУСТВАТА И ЗНАЧЕЊЕТО.....	323
39. Јорданов Кири, Чапова Загорка - ВЛИЈАНИЕТО НА СОЦИЈАЛНИТЕ МРЕЖИ ВРЗ НАСТАВАТА И ОДНОСОТ НАСТАВНИК – УЧЕНИК.....	333
40. Јосимовска Верица - КНИЖЕВНОСТА КАКО СВЕДОК НА ИСТОРИЈАТА	345
41. Југрева Марија - ДИСТОПИСКА ЛИТЕРАТУРА – ПРЕДВЕСНИК НА ИДНИНАТА ИЛИ САМО ТРЕНД ВО МОДЕРНАТА ЛИТЕРАТУРА.....	351
42. Караниколова-Чочоровска Луси - ЖЕНСКИОТ ИДЕНТИТЕТ И МЕНТАЛИТЕТ НА ЕДНА РУСКА И ЕДНА МАКЕДОНСКА АНА (ИЛИ: ЗА РОДОВАТА „ДРУГОСТ“ НА ТОЛСТОЕВАТА „АНА КАРЕНИНА“ И НА „АНА“ НА ЈОВАН КОТЕСКИ).....	357
43. Касаповска-Чадловска Милена - КОНСТРУКЦИИ СО АТРИБУТИВНИ ГЛАГОЛИ ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	365
44. Кеџан Ана - WAS CATHERINE EARNSHAW A VAMPIRE? A REVISITING OF WUTHERING HEIGHTS.....	377
45. Китанов Блаже, Китанова Ирена – ТАЈНАТА НА РУЖАТА ВО МАЛИОТ ПРИНЦ НА ЕГЗИПЕРИ.....	385
46. Китанова Ирена, Петрова Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела – ЧИТАЊЕТО И РАБОТАТА СО ТЕКСТ ВО ОДДЕЛЕНСКА НАСТАВА.....	393
47. Ковалев Геннадий - К ВОПРОСУ ОБ АВТОБИОГРАФИЗМЕ В РОМАНЕ А.С.ПУШКИНА «ЕВГЕНИЙ ОНЕГИН».....	401
48. Кожинкова Весна - КОСМОПОЛИТИЗМОТ ВО ТВОРЕШТВОТО НА КОЛБЕ И ЛАФАЗАНОВСКИ.....	409
49. Коробов-Латынцев Андрей - «СМЕРТЬ УНИВЕРСИТЕТА» РЕКОНСТРУКЦИЈА ФИЛОСОФИИ ОБРАЗОВАНИЯ ФРИДРИХА НИЦШЕ (ПО РАБОТЕ «ЛЕКЦИИ О БУДУЩНОСТИ УНИВЕРСИТЕТА»).....	417
50. Коцева Весна, Тодорова Марија, Уланска Татјана - ПРЕГЛЕД НА КРИТИЧКИТЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ НА КРЕШЕНОВИОТ МОДЕЛ НА УСВОЈУВАЊЕ/УЧЕЊЕ НА НЕМАЈЧИН ЈАЗИК.....	423
51. Коцева Даниела, Мирасчиева Снежана, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - КУЛТУРА, ГЛОБАЛИЗАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТ	431

52. Krsteva Marija - BIOGRAPHICAL FICTIONS ABOUT THE GREAT AMERICAN AUTHORS F. SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	439
53. Кузмановска Драгана, Шекеринова Емилија - ИНФОРМАЦИСКИ И КОМУНИКАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СОВРЕМЕНАТА НАСТАВА ВО СРЕДНИТЕ УЧИЛИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	449
54. Kurteshi Voglushe, Gulevska Valentina - COMPARATIVE MONITORING OF BEHAVIOR OF PROBLEMATIC PUPILS IN KOSOVO AND MACEDONIA	457
55. Kyrchanoff Maksym W. - LITERATURIZING MODERNIZATIONS IN PRE- AND POST-MODERN SOCIETIES: DESTRUCTION OF ARCHAICNESS IN CONTEXTS OF INTELLECTUAL OPPOSITIONS OF BARBARISM AND CIVILIZATION CATEGORIES IN HISTORICAL TIME	463
56. Kyuchukova Sylvia - INCLUSION OF CHILDREN RAISED IN INSTITUTIONS TO THE DEVELOPMENTS IN THE SPHERE OF HEALTH BEHAVIOR.....	475
57. Лапыгина Мария – СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИЧЕСКИХ СРЕДСТВ СОЗДАНИЯ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ИМИДЖА ПОЛИТИКА В РУССКИХ И СЕРБСКИХ СМИ	483
58. Леонтиќ Марија - А1 и А2 ЗАЕДНИЧКИ РЕФЕРЕНТНИ РАМНИШТА НА ЗАЕДНИЧКАТА ЕВРОПСКА РЕФЕРЕНТНА РАМКА ЗА ЈАЗИЦИ И НИВНАТА ПРИМЕНА ПРИ ПОДГОТВУВАЊЕ УЧЕБНИЦИ ЗА УЧЕЊЕ ТУРСКИ ЈАЗИК ВО ТУРЦИЈА И ВО МАКЕДОНИЈА	489
59. Мајхошев Андон – ГОВОР НА ОМРАЗА ВО ТРАДИЦИОНАЛНИТЕ МЕДИУМИ ВО РМ. ПРИМЕРИ ОД РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	501
60. Макаријоска Лилјана, Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИТЕ ЛЕКСИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ВО ПОЕЗИЈАТА НА МИХАИЛ РЕНЦОВ	509
61. Малинов Зоранчо - ШТИП, „ЧЕТ’РСЕ“ И УНЕСКО - КАКО ДА СЕ ИСКОРИСТИ ВПИШУВАЊЕТО НА ШТИПСКИОТ ОБИЧАЈ НА СВЕТСКАТА РЕПРЕЗЕНТАТИВНА ЛИСТА НА НЕМАТЕРИЈАЛНО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	515
62. Мануковска Татјана – ЗИМНИЕ СВЯТКИ В С. ПЕРШИНО И СИНИЕ ЛИПЈАГИ НИЖНЕДЕВИЦКОГО РАЙОНА ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	523
63. Марковиќ Михајло, Новотни Соња - ЗА НЕКОИ СЛОВЕНСКИ ЈАЗИЦИ (МИНАТО, СЕГАШНОСТ И ИДНИНА)	533
64. Меркулова Инна - ПАРАМЕТРИЧЕСКИЈ АНАЛИЗ ЛЕКСИКИ МАКЕДОНСКОГО ЈАЗИКА	541
65. Меркулова Ирина, Марјана Розенфелд - ЯЗЫКОВАЯ ИГРА В РОССИЙСКИХ РЕКЛАМНЫХ ТЕКСТАХ	549
66. Методијески Дејан, Голаков Костадин - ПРЕГЛЕД НА ПОЗНАЧАЈНИТЕ ТУРИСТИЧКИ ВОДИЧИ	555
67. Мирасчиева Снежана, Коцева Даниела, Петрова-Ѓорѓева Емилија, Китанова Ирена - ПОВРЗАНОСТА МЕЃУ ОБРАЗОВАНИЕТО, ПРАКТИКАТА И ВОСПИТНО-ОБРАЗОВНИТЕ ЦЕЛИ ВО ОПШТЕСТВЕН КОНТЕКСТ	565

68. Мирчева-Бошевска Билјана - МОЖНОСТИ И НАЧИНИ ЗА ПРЕВОД НА ФРАЗЕМИТЕ	573
69. Михайлова Елена, Цзяннань Чжан - КОНЦЕПТ «МУЗЫКА» В ТВОРЧЕСТВЕ С.В. РАХМАНИНОВА В КОНТЕКСТЕ РАЗЛИЧНЫХ ИСКУССТВ	581
70. Михајловиќ Костадиновска Сања – МЕТАФОРИТЕ ЗА ДОН КИХОТ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	591
71. Молчанова Н. - АСТРАЛЬНИЙ КОСМОС КОНСТАНТИНА БАЛЬМОНТА	605
72. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	615
73. Нацев Трајче, Веселинов Драган - КУЛТУРНАТА ИСТОРИЈА НА ШТИП ВО ПРАИСТОРИЈАТА	623
74. Недюрмагомедов Георгий - СОДЕРЖАНИЕ ТЕОРИЙ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТАРШЕКЛАСНИКОВ РЕАЛИЗУЕМЫХ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ШКОЛАХ СЕВЕРНОГО КАВКАЗА	631
75. Ниами Емил - ПОЛИТКОРЕКТНОСТА ВО МАКЕДОНСКАТА ЈАЗИЧНА СРЕДИНА	639
76. Никодиновски Звонко - СЕМИОЛОГИЈАТА НА ЖЕНАТА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК - ЖЕНАТА ВООПШТО И ФИЗИЧКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖЕНАТА	645
77. Николовска Кристина - ПОЕТСКИОТ БЛЕСОК НА ГЕНАДИЈ АЛГИ ВО МАКЕДОНСКИ КОНТЕКСТ	655
78. Ничева Весна, Ашкилова Маја, Иванова Адријана - ПРОФЕСИОНАЛНИОТ ИДЕНТИТЕТ НА НАСТАВНИКОТ – КОМПЕТЕНТЕН НАСТАВНИК НА 21- ВЕК	663
79. Новотни Соња, Марковиќ Михајло - КОНТРАСТИВНОСТ НА ДИЈАХРОНИЈАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ПРИКАЖАН ПРЕКУ СТАРОСЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ	669
80. Орлов Алексей - ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ПОРТРЕТ РЕВОЛЮЦИИ В КНИГЕ ИВАНА БУНИНА «ОКАЯННЫЕ ДНИ»	681
81. Петрова Снежана – ИНТЕРКУЛТУРНОСТА ВО КОМУНИКАЦИЈАТА (РАЗМИСЛУВАЊА ЗА КУЛТУРНО-ЦИВИЛИЗАЦИСКИТЕ И ОБРАЗОВНИТЕ ПЕРСПЕКТИВИ)	691
82. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Коцев Митко - ВОСПИТНАТА ФУНКЦИЈА НА УЧИЛИШТЕТО ВО СОВРЕМЕНОТО ОПШТЕСТВО	699
83. Петрова-Ѓорѓева Емилија, Мирасчиева Снежана, Китанова Ирена, Коцева Даниела - СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ КАКО ОРГАНИЗАЦИСКИ СИСТЕМ	707
84. Петрова-Џамбазова Снежана – МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО ТЕЛЕВИЗИСКИТЕ РЕКЛАМНИ ПОРАКИ	713
85. Петровска-Кузманова Катерина - МАКЕДОНСКИТЕ ОБРЕДНИ ПОВОРКИ ВО ИСТРАЖУВАЊАТА НА НИКИТА ИЛИЧ ТОЛСТОЈ	719

86. Popova Ana - THE REPRESENTATION OF ST. NICHOLAS THE WARM-HEARTED PROTECTOR AND ST. SIMEON THE STILYTES IN THE CHURCH OF ST. GEORGE AT POLOŠKO	727
87. Pop-Zarjeva Natalija, Iliev Krste - THE BYRONIC HERO: EMERGENCE, ISSUES OF DEFINITION AND HIS PROGENIES	741
88. Попоска Соња - АКЦЕНТОТ И АКЦЕНТСКИТЕ ЦЕЛОСТИ ВО ЈАЗИКОТ НА МЕДИУМИТЕ	749
89. Правдина Ирина - КОНТРАСТИВНИЙ АНАЛИЗ ТЕРМИНОВ РОДСТВА В ДИАХРОНИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО И СЕРБСКОГО ЯЗЫКОВ).....	759
90. Пресилска Јасмина – ВЛИЈАНИЕТО НА ФРАНЦИЈА И ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ОБРАЗОВАНИЕТО И КУЛТУРАТА ВО БИТОЛА	765
91. Продановска Весна - ВАЖНОСТА И ПРИОДИТЕ ПРИ ПРЕДАВАЊАТА ПО ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	775
92. Пухова Татјана - РАСТИТЕЛЬНЫЕ ОБРАЗЫ В ВОРОНЕЖСКИХ КАЛЕНДАРНЫХ ОБРЯДАХ	785
93. Ramadanski Draginja L. - SOVIET BOOK OF THE DEAD	797
94. Ряполов Сергей - ВВЕДЕНИЕ В ФИЛОСОФИЮ» ВАСИЛИЯ НИКОЛАЕВИЧА КАРПОВА И ФОРМИРОВАНИЕ ОРИГИНАЛЬНОЙ РУССКОЙ ФИЛОСОФСКОЙ ТРАДИЦИИ	805
95. Сандева Васка, Деспот Катерина - АРХИТЕКТОНСКИ ЗАВЕСИ ВО ПРОСТОР ПРИЧИНА ЗА ДРАМАТИЧНОСТ ВО ПРОСТОР.....	817
96. Сидорук Екатерина - «МАССОВЫЙ» ЧЕЛОВЕК В КОНТЕКСТЕ РОЕВОЙ ЖИЗНИ (НА ПРИМЕРЕ ПОВЕСТИ «ГОЛУБОЕ И КРАСНОЕ», РАССКАЗА «КЛЮЧАРЕВ И АЛИМУШКИН»)	825
97. Симионска Магдалена - МОРФОСИНТАКСАТА И МЕСТОПОЛОЖБАТА НА ПРИЛОШКИТЕ ОПРЕДЕЛБИ ЗА НАЧИН ВО АНГЛИСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	829
98. Симоска Силвана – ГЕРМАНСКО-МАКЕДОНСКИ ЗАЕМКИ И/ИЛИ ЛАЖНИ ПАРОВИ.....	839
99. Sîrbu Otilia - BETWEEN SACRED AND PROFANE.....	857
100. Smilkova Viktorija - INTER-LINGUSTIC ANALYSYS OF APOLOGIES IN MACEDONIAN AND ENGLISH	863
101. Ставрева Веселиновска Снежна, Кирова Снежана - КОРЕЛАЦИЈА И ИНТЕГРАЦИЈА НА НАСТАВНИТЕ СОДРЖИНИ СО ЕКОЛОШКА ТЕМАТИКА НА ЧАСОВИТЕ ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО Р. МАКЕДОНИЈА	877
102. Стојанов Трајче - ДОСТОЕВСКИ КАКО ЛИТЕРАЛИЗАЦИЈА НА ФИЛОСОФИЈАТА НА СОЛОВЈОВ	887

103. Стојаноска Иванова Татјана, Анастасовски Иван, Томевска Илиевска Елизабета - ИНТЕРКУЛТУРНИОТ ДИЈАЛОГ И СПОРТОТ	899
104. Сулејмани Умит, Челик Махмут - МЕТОДИ И ТЕХНИКИ НА ЧАСОВИТЕ ПО ТУРСКИ ЈАЗИК И КНИЖЕВНОСТ СПОРЕД ПРОЦЕСИТЕ НА КОГНИТИВНОТО УЧЕЊЕ	905
105. Тамкина Вера - МУЗЕЙНОЕ ЕКСПОНИРОВАНИЕ КАК ХУДОЖЕСТВЕННА ПРАКТИКА НА СОВРЕМЕННОМ ЕТАПЕ.....	915
106. Танеска Александра П., Здравковска-Адамова Благојка - ИСКАЖУВАЊЕ МИНАТОСТ СО СУМ И ИМАМ-КОНСТРУКЦИИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК СО ОСВРТ НА НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК.....	923
107. Тантуровска Лидија - „МАША И МЕДВЕДЪ“ НА МАКЕДОНСКИ	933
108. Тасевска Марица - ЗАСТАПЕНОСТА НА ГЕРМАНСКИТЕ ЈАЗИЧНИ ВАРИЕТИТЕ ВО АВСТРИЈА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ Ј АЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК „SCHRITTE INTERNATIONAL”.....	943
109. Тернова Татјана - ИСТОРИЧЕСКАЯ КОНЦЕПЦИЈА А. МАРИЕНГОФА В РОМАНЕ «ЕКАТЕРИНА»	951
110. Тефова Маја Ѓ. - ВОСПИТНО-ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС / НАСТАВАТА ДЕНЕС	959
111. That Thanh-Vân Ton – LA COMMUNE DE PARIS: UNE PAGE D’HISTOIRE MÉCONNUE, DÉFORMÉE VOIRE OUBILÉE.....	971
112. Тихонова Ольга - ОСНОВЫ ТИПОЛОГИИ И ЭВОЛЮЦИЈА РОМАНТИЧЕСКОГО ГЕРОЯ В ЛИТЕРАТУРЕ XIX ВЕКА	979
113. Тодорова Марија, Коцева Весна - ШПАНСКИОТ ЈАЗИК ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	989
114. Тоевски Свето - ЗНАЧЕЊЕТО НА СОВРЕМЕНИТЕ ПЕДАГОШКИ ТЕОРИИ И НА ЕФЕКТИВНАТА ИНТЕРАКТИВНА НАСТАВА - ПОГЛЕД НА ПРАКСАТА НА МАКЕДОНСКИТЕ ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТИ И НА ЈАЗИЧНИОТ ОДДЕЛ НА МИТ ИНСТИТУТОТ	997
115. Трајкова Мира - АКЦИОНА ПЕРСПЕКТИВА ВО УЧЕБНИЦИТЕ ЗА НАСТАВАТА ПО ФРАНЦУСКИ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК: AGENDA И VITET	1017
116. Уланска Татјана, Кузмановска Драгана, Кирова Снежана - СЕМАНТИЧКА СПОРЕДБА НА ТЕРМИНОЛОГИЈАТА НА СРОДСТВО ВО АНГЛИСКИОТ И ГЕРМАНСКИОТ СО МАКЕДОНСКИОТ И СРПСКИОТ ЈАЗИК	1029
117. Фролова Анна - ЯЗЫК КЛАССИКИ И ЯЗЫК СОВРЕМЕННОСТИ В ПЬЕСАХ-РЕМЕЙКАХ С. КУЗНЕЦОВА И О. БОГАЕВА «НЕТ ПОВЕСТИ ПЕЧАЛЬНЕЕ НА СВЕТЕ...» И С. ЖАТИНА «РОМЕО И ДЖУЛЬЕТТА: ВОРОНЕЖСКИЕ СТРАДАНИЯ».....	1035
118. Холина Дарња - ЭКСПРЕССИВНЫЙ СИНТАКСИС В ПОЭЗИИ У.Б. ЙЕЙТСА.....	1043

119. Хохонин Дмитрий - МЕТАФОРИЧЕСКОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НАИМЕНОВАНИЙ ЛИЦ, СВЯЗАННЫХ С МУЗЫКАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ И ПРОФЕССИЕЙ	1053
120. Христовска Соња – ЈАЗИКОТ ВО МОИТЕ СОНОВИ И СОНОВИТЕ НА МОИТЕ БЛИСКИ	1063
121. Цветановски Гоце - МАКЕДОНСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ НА НЕКОИ РУСКИ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ	1071
122. Цубалевска Мери - АСПЕКТИ НА ПРОУЧУВАЊЕ НА СТАРΟΣЛОВЕНСКАТА ЛЕКСИКА	1079
123. Челик Махмут, Сулејмани Умит - КРИТИЧКИ ОСВРТ КОН ЗБИРКАТА РАСКАЗИ „СЕДМОГЛАВИОТ ЏИН“ НА МУСТАФА КАРАХАСАН	1089
124. Чернобаева Алла - ПРЕДСТАВЛЕНИЯ О ГРЕХЕ И О ВОЗМЕЗДИИ В ВОРОНЕЖСКИХ ДУХОВНЫХ СТИХАХ	1097
125. Чуносова Ирина - РАЗВИТИЕ ВЫРАЗИТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ: ПРАКТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	1103
126. Швецова Ольга - ЯЗЫКОВОЙ ОБРАЗ АНТИУЧЁНОГО (НА МАТЕРИАЛЕ ПОВЕСТИ И. ГРЕКОВОЙ «КАФЕДРА»).....	1109
127. Шутаров Васко - ДИНАМИЗИРАЊЕ НА КУЛТУРНАТА ДИПЛОМАТИЈА ВО РУСКО-МАКЕДОНСКИТЕ ОДНОСИ, НАЈНОВИ ПОКАЗАТЕЛИ.....	1117

ПРЕГЛЕД НА КРИТИЧКИТЕ ИНТЕРПРЕТАЦИИ НА КРЕШЕНОВИОТ МОДЕЛ НА УСВОЈУВАЊЕ/УЧЕЊЕ НА НЕМАЈЧИН ЈАЗИК

Весна Коцева¹, Марија Тодорова², Татјана Уланска³

¹м-р, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип,

E-mail адреса: vesna.koceva@ugd.edu.mk

²м-р, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип,

E-mail адреса: marija.todorova@ugd.edu.mk

³м-р, Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип,

E-mail адреса: tatjana.ulanska@ugd.edu.mk

Апстракт

Во овој труд се дава осврт на критиките насочени кон идеите на Крешен за учењето на немајчин јазик и се изнесуваат ставовите на критичарите кои ја побиваат теоретската оправданост, односно теоретската неусловеност на Крешеновиот модел. Се дава краток приказ на најчестите приговори, поврзани со вреднувањето на теоретските поставки во овој модел и се образложува неодреденоста, несоодветноста и недоследноста на Крешен во употребата на терминологијата и методологијата.

1. Вовед

Учењето и/или усвојувањето на немајчиниот јазик е тема којашто отсекогаш поттикнувала дискусии меѓу лингвистите. Кога се зборува за изучување на немајчин јазик, постојат повеќе дилеми во врска со правилната употреба на термините учење и усвојување и се разбира, недостасува едногласно прифатливо решение.

Критичарите не велат дека хипотезите на Крешен се неточни, туку сметаат дека тие не се научни. За да се смета едно тврдење како вистинито, тоа треба да се потврди. Но, ова не значи дека ако едно тврдење не може да биде подложено на строга научна контрола, дека тоа тврдење е банално или некорисно, едноставно тоа значи дека не е научно тврдење. Придобивките од Крешеновата теорија се состојат во тоа што се нуди една екстремно општа рамка во која се поставуваат попрецизни прашања што емпириски може да се проверат и да се утврди дали тие се вистинити (Pallotti, 2003: 194; цитирано според: Ricucci, 2015: 113).

2. Критика на ставот на Крешен во врска со дистинкцијата учење/усвојување

Крешен, без оглед на разликите кои ги истакнува помеѓу учењето и усвојувањето на јазикот, сепак, смета дека и мајчиниот и странскиот јазик може да се усвојат. Крешен тврди дека јазикот се учи на два начина. Првиот начин е усвојување (анг. acquisition), односно несвесен и интуитивен процес на создавање на јазично знаење, процес кој е идентичен на природниот процес на интериоризација на мајчиниот јазик од страна на децата, и како таков, овој процес е насочен кон содржината, а не кон формата. Другиот начин е учење (анг. learning), односно свесен процес во текот на којшто учениците го насочуваат вниманието кон формата.

Крешен го користи терминот *учење* со двојно значење, односно во поширока смисла го опфаќа и усвојувањето, а во потесна смисла означува свесен процес кој се разликува од усвојувањето, како несвесен процес. Крешен се соочува со многу критики токму поради тоа што не прецизира што подразбира под свесен, а што под несвесен процес (McLaughlin, 1987: 21).

Критиките се насочени, пред сè, против идејата дека усвојувањето е несвесно, бидејќи настанува на имплицитен начин. Шмит тврди дека термините *имплицитен* и *несвесен* не се синоними, бидејќи она што се случува на инцидентен начин и без експлицитна намера не значи дека е несвесно. Терминот *несвесен*, ако се однесува на имплицитното учење, може да биде сфатен или како *ненамерен* и значи *случајно* и *не сакајќи* или како плод на индуктивно несвесно размислување (Schmidt, 1994: 168).

Всушност, основните термини *учење* и *усвојување* во теоријата на Крешен не се прецизно дефинирани, освен ако не сметаме дека е доволно толкувањето дека учењето е свесен, а усвојувањето несвесен процес. Сепак, целата своја теорија и пристап во наставата и во учењето на јазикот тој ги базира токму на разликата меѓу учењето и усвојувањето на јазикот. Поради тоа не смее да се дозволи термилошка непрецизност, односно не може да се прифати слободно интерпретирање и толкување на овие два процеси. Од овде произлегува и нашата беспомошност пред проблемот да разликуваме што е усвоено, а што е научено знаење, во случај кога како производ, односно резултат и на учењето и на усвојувањето, ја имаме усвоеноста т.е. знаењето на јазикот (Kitic, 2000: 128).

Под услов усвојувањето на мајчиниот и на странскиот јазик навистина да се исти, или, пак, делумно исти процеси, а станува збор за делумно погрешна идеја (Malmerg, 1971: 7; цитирано според: Kitic, 2000: 133), не можеме да тврдиме дека процесот на усвојување на странскиот јазик и процесот на учење на странскиот јазик се исти. Крешен инсистира на сличност меѓу овие процеси, ги занемарува разликите, ги подредува под знак еднаквост усвојувањето на мајчиниот и на странскиот јазик, како и учењето на странскиот јазик.

Исто така, и Елис смета дека хипотезата за усвојување не е прифатлива, бидејќи не може да се испитува со емпириско истражување (Ellis, 1997: 55).

Во прилог на својата хипотеза, Крешен предлага дека преку дефинирањето на правилата може да се утврди дали покажаното знаење е научено или е усвоено. Сепак, критичарите сметаат дека ова тврдење е неоправдано од неколку причини: прво, знаењето на правилата не значи способност за дефинирање на правилата; второ, знаењето на правилата не може да се изедначи со знаењето како да се применат правилата; трето, ако не се знае правилото во даден момент, не значи дека тоа никогаш не се знаело и дека никогаш не било научено, бидејќи забораването, како свесно така и несвесно, е карактеристика на секој процес на учење. Имплицитно тоа значи дека наученото знаење може да стане усвоено знаење и покрај решителниот став на Крешен дека учењето не се трансформира во усвојување (Krashen, 1982: 83; цитирано според: Kitic, 2000: 128). Сепак, ако ученикот успешно го применува правилото во комуникацијата на целниот јазик, а притоа не може да го дефинира, тоа може да претставува и доказ за трансформирање на наученото во усвоено знаење.

Тврдењето дека учењето не се претвора во усвојување е т.н. „non-interface“ (без меѓусебно влијание) позиција, според која учењето и усвојувањето на јазикот се различни процеси и помеѓу нив не постои никаква врска. Крешен е еден од најпознатите поддржувачи на „non-interface“ позицијата. Според него, нема потреба од претходно свесно знаење на некое правило, туку усвојувањето на јазикот настанува само на еден начин, кога лицето го разбира инпутот што содржи структури кои се наоѓаат на нивото $i+1$ каде што i го претставува нивото на моменталната компетенција на ученикот, а $i+1$ е првото следно ниво по природниот редослед.

Крешен, го образложува својот став дека свесното учење не станува несвесно усвојување преку следниве тврдења: прво, вели дека понекогаш постои усвојување без учење, односно некои ученици имаат значителна компетенција на немајчиниот јазик, но свесно не знаат многу правила; второ, тврди дека постојат случаи кога учењето никогаш не станува усвојување, односно ученикот може да го знае правилото и да продолжи да го прекршува; трето, истакнува дека не може да се очекува од никој да ги знае сите правила (Krashen, 1982: 83-87).

МекЛоклин тврди дека, иако сите овие аргументи може да бидат вистинити, сепак тие не го докажуваат тврдењето дека учењето не станува усвојување (McLaughlin, 1987: 21). Повторно, проблемот и тука е тоа што Крашен не разјаснува што се подразбира под усвојување и под учење. Исто така, и Елис се спротивставува на ставот на Крешен, јасно потенцирајќи дека учењето може да се трансформира во усвојување (Ellis, 1997: 57).

3. Критики насочени кон хипотезата на разбирлив инпут

Критичарите сметаат дека хипотезата на инпутот е недефинирана, неодредена и нестабилна, бидејќи Крешен го дефинира само почетокот и крајот на процесот, но не и самиот процес на усвојување (Larsen-Freeman, 1991: 247). Дури и самиот Крешен подоцна признава дека е невозможно на практичен начин преку експерименти да се дефинира поимот *разбирлив инпут*, односно $i+1$. Критичарите ги поставуваат и прашањата: „Како инпутот станува разбирлив за некој којшто воопшто не го знае јазикот на кој е изложен?“, „Каков е односот меѓу разбирањето и усвојувањето?“, „Дали она што е сфатено значи дека е усвоено?“. Според МекЛоклин (McLaughlin, 1989: 38) можеме да сметаме дека разбирањето на инпутот е неопходно, но тоа не е доволен услов за усвојување на јазикот. Исто така, не е точно ниту тврдењето дека усвојувањето на граматиката се обезбедува со разбирлив инпут. Истовремено, ако го прифатиме ставот на Крешен дека разбирливиот инпут е доволен услов за усвојување на јазикот, тоа би значело дека е доволен услов и за јазичната продукција, во која, сепак, се манифестира неусвоеноста на јазикот. Крешен не може да даде објаснување на случајот со Вес, успешен јапонски уметник кој живее во Хонолулу, којшто и покрај фактот дека со години е изложен на разбирлив инпут, сепак неговата граматичка компетенција е далеку под посакуваното, потребното и очекуваното ниво (Schmidt, 1983).

Сведоци сме на ситуации кога се усвојуваат јазични елементи кои не се разбираат или дека јазикот се усвојува и тогаш кога е на многу високо ниво.

Друга забелешка против Крешен е дека тој припишувајќи ѝ на биолошки вродената способност наречена *механизам за усвојување на јазикот* (анг. Language Acquisition Device, понатаму во текстот се користи кратенката LAD) „поширок обем на работа отколку што е случај во лингвистичката теорија“, го изедначил LAD со несвесното усвојување на јазикот (Gregg, 1984: 80-81). Всушност, LAD претставува хипотетички механизам кој е замислен со цел да се објасни усвојувањето на јазикот од страна на децата. Творецот на LAD, Чомски, за разлика од Крешен, смета дека усвојувањето на странскиот јазик е процес којшто се разликува од усвојувањето на мајчиниот јазик. Според мислењето на МекЛоклин тврдењето дека возрасните го усвојуваат немајчиниот јазик на ист начин како што и децата го усвојуваат мајчиниот јазик, се потпира врз погрешно разбирање на LAD (McLaughlin, 1987: 24).

4. Несогласувања во однос на хипотезата на природен редослед

Исто така и хипотезата на природниот редослед е предмет на бројни критики. Критичарите тврдат дека хипотезата не се однесува на фонетско, фонолошко, синтаксичко и семантичко ниво, туку се однесува пред сè на морфолошко ниво. Крешен своите заклучоци ги базира врз истражувањата за усвојување на функционалните морфеми кај децата со англиски како

мајчин јазик и децата на возраст од 5 до 8 години со англиски како втор јазик. Добиените податоци се однесуваат на точноста на употребата, а не на редоследот на усвојување на морфемите (McLaughlin, 1989: 32; цитирано според: Kitic, 2000: 129). Синхрониските истражувања во областа на усвојување на англискиот јазик како странски јазик укажуваат на значајно отстапување од утврдениот природен редослед на усвојување на морфемите во зависност од мајчиниот јазик на учениците. На пример, учениците со корејски јазик како мајчин јазик имаат тешкотии при усвојувањето на членот, за разлика од учениците со шпански јазик како мајчин јазик, бидејќи во шпанскиот јазик, за разлика од корејскиот јазик, постои категоријата член (Nakuta & Cancino, 1977; цитирано според: Kitic, 2000: 129).

5. Недостатоци на хипотезата на монитор

Според хипотезата на монитор, функцијата на свесното учење во јазичното изразување на возрасните, односно т.н. уредничка функција за самокорекција која му претходи на исказот, која се јавува во текот на исказот или која следи по исказот, е ограничена. Способноста да се продуцираат реченици произлегува од знаењето на усвоениот јазик, додека свесно наученото знаење се јавува подоцна за да направи промени во исказот, откако тој е креиран од усвоениот систем (Krashen & Terrell, 1984: 30).

Научениот јазик функционира како монитор, односно како контролен филтер, кој има за цел да ја прочисти, односно коригира писмената или усна продукција. Крешен го поврзува мониторот само со контролата и корекцијата на јазичното изразување, односно со продукцијата на јазикот, а ја отфрла поврзаноста на мониторот со рецепцијата, односно со разбирањето на јазикот. Грег го оспорува овој став на Крешен, наведувајќи примери од своето искуство со јапонскиот јазик, кога знаењето на јазичните правила помага при разбирање на исказот (Gregg, 1984: 82-83).

И условите под кои се активира мониторот се предмет на повеќе критики. Според Крешен, за да може ефикасно да функционира мониторот, потребно е да бидат исполнети три услови: прво, да се знае правилото коешто треба да се примени; второ, оној којшто зборува или пишува, да се концентрира на формата, во смисла дека треба да го насочи своето внимание повеќе кон тоа „како“ да се изрази, а не кон тоа „што сака“ да изрази и третиот услов е оној којшто зборува или пишува, да има доволно време на располагање за да „мисли“ на правилото и да го примени.

По бројните критики и истражувања, Крешен го изостави факторот време како ирелевантен, бидејќи е утврдено дека ако ученикот се концентрира врз формата, се постигнува точноста на јазичниот исказ и кога нема доволно време на располагање, додека од друга страна, доколку вниманието не е насочено кон формата, ученикот нема да произведе точен јазичен исказ и во услови кога има на располагање неограничено време

(Hulstijn, 1984; цитирано според: Kitic, 2000: 130). Подоцна и Крешен го истражувал брзото (со ограничено време) и внимателното (со неограничено време) пишување, односно писмената јазична продукција и потврдил дека факторот време е ирелевантен за јазичната точност.

Истражувањата покажуваат дека мониторот се користи само ако овие три услови се исполнети истовремено, а според Крешен тоа се случува, за најголем дел од учениците, само кога пред нив има тест по граматика (Krashen, 1982: 18). Тоа значи дека во нормални услови мониторот не може да се користи. Со оглед на тоа дека мониторот е единствениот начин на којшто може да се користи свесното познавање на правилата, т.е. учењето, тогаш свесното знаење на правилата не го помага усвојувањето. Во тој случај нема никаква смисла да се каже дека стекнувањето компетенција на немајчин јазик настанува на два начина, т.е преку усвојување и учење. Затоа, хипотезата за усвојување/учење и хипотезата на монитор, земени заедно, се контрадикторни (Gregg, 1984: 83-84).

6. Критики насочени кон хипотезата на афективен филтер

Не изостануваат и критиките насочени кон хипотезата на афективен филтер, којашто Крешен ја поставува како услов за усвојување на јазикот.

Палоти вели дека афективниот филтер повеќе личи на метафора, отколку на научен термин и ги поставува прашањата: „Како може да се измери афективниот филтер?“, „Како може да се утврди кој, кога и колку го користи?“, „Ако некој ученик напредува бавно, дали тоа е поради високиот афективен филтер или поради недостаток на разбирлив инпут?“ (Pallotti, 2003: 194; цитирано според: Ricucci, 2015: 113).

Крешен нагласува дека главната разлика во усвојувањето на странскиот јазик кај децата и кај возрасните се должи на зајакнувањето на афективниот филтер во периодот на пубертетот. Сепак, и ова тврдење е оспорено со истражувања кои укажуваат на спротивниот заклучок, односно дека раната адолесценција е најдоброто време за да се учи еден странски јазик, како во однос на брзината на учење, така и во однос на крајното достигнување (McLaughlin, 1989: 29).

Според Грег, и оваа хипотеза е двосмислена, бидејќи од една страна, Крешен тврди дека афективниот филтер не функционира кај децата, но сепак сите деца усвојуваат прв јазик, а од друга страна, смета дека не постојат никакви разлики во LAD помеѓу децата и возрасните (Gregg, 1984: 92).

Во својата теорија Крешен ги запоставува и поимите *трансфер* и *интерференција* од мајчиниот јазик, односно тврди дека интерференцијата не е ништо друго, туку незнаење. Со своето тврдење: „првиот јазик не влијае воопшто кога ние сакаме да го користиме вториот јазик,“ (Krashen & Terrell, 1984: 41), Крешен покажува суптилен облик на погрешно научно творење, т.е. она што не се вклопува во теоријата и она на што теоријата не може да даде одговор, го третира како да не постои. Тој не признавајќи

дека интерференцијата се јавува при употребата на странскиот јазик, за очигледните грешки присутни во јазичното изразување на учениците, вели: „грешките коишто го покажуваат влијанието на првиот јазик се едноставно резултат на навраќање кон старото знаење во случај кога ученикот не го усвоил доволно вториот јазик“ (Krashen, 1981: 7). Со ова објаснување директно признава дека постои интерференција од мајчиниот јазик.

7. Заклучок

Кршеновата теорија за усвојување и учење на јазикот претставува еден од првите обиди, теоретски да се оформи размислувањето за усвојувањето на јазикот. Ставовите на Кршен се карактеризираат со оригиналност и, пред сè, со инспиративност и поради тоа и ден денес се дискутира за нив, се критикуваат, се оспоруваат или се поддржуваат. Оваа „теорија“ и денес ги поттикнува истражувачите да ја докажуваат и емпириски да ја потврдуваат. Токму поради тоа што е дискутабилна, како од термилошка, така и од методолошка природа, некои автори ја нарекуваат „black box theory“ (Ellis, 1987: 265). Во секој случај, Кршеновите ставови се широко прифатени и поттикнувале многу промени во начинот на предавање на странските јазици.

Библиографија

1. Ellis, R. (1987). *Understanding Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
2. Ellis, R. (1997). *Second Language Acquisition Research and Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
3. Gregg, K.R. (1984). Krashen's Monitor and Occam's Razor. *Applied Linguistics* 5:2, 79-100.
4. Kitic, S. (2000). *Komparativna studija usvojenosti reda reči u engleskom jeziku kod srpskih i mađarskih učenika*. Research Support Scheme Electronic Library <http://e-lib.rss.cz>.
5. Krashen, S. (1981). *Second Language Acquisition and Second Language Learning*. Oxford: Pergamon Press
6. Krashen, S. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press.
7. Krashen, S. (1987). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Hertfordshire: Prentice Hall International.
8. Krashen, S. & Terrell, T.D. (1984). *The Natural Approach: Language Acquisition in the Classroom*. Oxford: Pergamon Press.
9. Larsen-Freeman, D. & Long, M. H. (1991). *An Introduction to Second Language Acquisition Research*. Harlow: Longman
10. McLaughlin, B. (1987). *Theories of Second-Language Learning*. London: Edward Arnold.

11. McLaughlin, B. (1989). *Theories of Second-Language Learning*. London: Edward Arnold.
12. Ricucci, M. (2014). *L'apprendimento delle lingue classiche nella prospettiva della Second Language Acquisition*. Tesi di dottorato di ricerca, Udine: Università degli studi di Udine.
13. Schmidt, R.W. (1983). Interaction, Acculturation, and the Acquisition of Communicative Competence: A Case Study of an Adult. In N. Wolfson & E. Judd (eds.). *Sociolinguistics and Language Acquisition*. Rowley, MA: Newbury House, 137-174.
14. Schmidt, R. (1994). Implicit learning and the cognitive unconscious: Of artificial grammars and SLA, in N. C. Ellis (ed.), *Implicit and explicit learning of languages*. London: Academic Press.